

RUH SAĞLIĞI ÇALIŞANLARININ MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU TEDAVİSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÖLÇÜLMESİ

Aylin Işık, G. Melike Şimşek

Bu araştırma 13. Uluslararası Katılımlı Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi'nde poster olarak sunulmuştur.

Işık A, Şimşek GM. Ruh sağlığı çalışanlarının madde kullanım bozukluğu tedavisine yönelik tutumları ölçeğinin geliştirilmesi. 13. Uluslararası Katılımlı Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi. 2019, Girne.

Bağımlıların en fazla aile, arkadaş ve sağlık çalışanları tarafından damgalandığı rapor edilmektedir (1,2). Uyuşturucu kullanımını "kontrol edilebilir" olarak gören sağlık çalışanlarının, uyuşturucu kullanıcılarına karşı daha fazla önyargılı tutumlarının olduğu bulunmuştur (3). Bazı sağlık çalışanlarının, bağımlı kişilerle çalışma konusunda rahatsızlık duydukları ve ihtiyaç duyulan yardımları sağlama becerilerini kullanamadıkları bilinmektedir.

Bu nedenle, bağımlı bireylerin tedavi aramasını engelleyebilmektedir (4). Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'de ruh sağlığı çalışanlarının bağımlılık tedavisine yönelik tutumlarını anlamak ve endişelerini incelemeye yönelik güçlü ölçüm özelliklerine sahip bir ölçek geliştirmektedir.

YÖNTEM

Ölçeğin geliştirilmesi

Ölçek literatür taraması ve uzman görüşleri değerlendirilerek oluşturulmuştur (5). Yanıt seçenekleri, 0-5 puan arasında değerlendirilen altılı Likert tipi ölçekten oluşmuştur. Ölçekten alınabilecek puan 0-55 arasındadır. Yanıt skalaları "(5) Tamamen katılıyorum", "(4) katılıyorum", "(3) Kararsızım ama sanırım katılıyorum", "(2)kararsızım ama sanırım katılmıyorum", "(1) Katılmıyorum", "(0) Hiç katılmıyorum" şeklinde düzenlenmiştir.

Örneklem ve uygulama

Veriler, 2019 yılı Mart ve Nisan aylarında toplandı. Psikiyatristlere ulusal psikofarmakoloji kongresinde rastgele dağıtıldı. Psikologlar ise mail yoluyla ölçek doldurma daveti alarak ölçeği doldurdu. Toplamda 111'i (%73,5) kadın ve 40'ı (%26,5) erkek; 65'i (%43,0) bağımlılık alanında çalışmayan psikiyatrist ve 86'sı (%57,0) bağımlılık alanında çalışmayan psikolog olmak üzere 151 ruh sağlığı çalışanına ulaşıldı.

BULGULAR

Ölçekten alınan puanın ortalaması 36.26 ± 7.14 bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlık analizinde Cronbach Alfa katsayısı 0.77 saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Ölçeğin Güvenirlik Özellikleri

	Madde çıktığında ölçek ortalaması	Madde çıktığında ölçek varyansı	Madde-toplam korelasyonu	Madde çıktığında ölçek Cronbach alfa katsayısı
1. Böyle hastalarla çalışmak tatmin edicidir.	33,45	41,77	0,49	0,75
2. Sağlık sigortası böyle hastaları da kapsamalıdır.	32,14	47,04	0,21	0,77
3. Böyle hastalara yardım etmek için yapabileceğimiz çok az şey var.	32,65	42,82	0,39	0,76
4. Böyle hastalara karşı özellikle şefkatli /merhametli hissediyorum.	33,27	43,94	0,35	0,76
5. Böyle hastalar beni rahatsız ediyor.	32,54	39,91	0,70	0,72
6. Böyle hastalar için acil durumlar için gece yarısı çağrılmak beni rahatsız etmez.	33,68	42,35	0,32	0,77
7. Böyle hastalar için harcanan para bir kayıptır.	31,90	46,87	0,37	0,76
8. Böyle hastalar benim için özellikle çalışması zor hastalardır.	33,58	42,39	0,40	0,76
9. Genellikle böyle hastaların daha iyi hissetmelerine yardımcı olacak bir şeyler bulabilirim.	32,87	41,90	0,65	0,73
10. Böyle hastalara fazladan zaman ayırmaktan keyif alıyorum.	33,64	40,24	0,60	0,73
11. Böyle hastalarla çalışmak tehlikelidir.	32,86	44,63	0,29	0,77

Verilerin faktör analize uygun olup olmadığını araştırmak için KMO and Barlett's testi uygulanmıştır. KMO değeri 0.78 bulunarak verilerin faktör analizine uygun olduğu tespit edilmiştir ($KMO > .050$; $p < 0.05$). Faktör analizi sonucunda ölçeğin maddelerinin, toplam varyansın %33'ünü açıklayan 3 faktör altında toplandığı saptanmıştır (Tablo 2). Bunlar; duygusal yaklaşım, mantıksal yaklaşım ve çalışmaya karşı tutum olarak açıklanmıştır.

Tablo 2: YEDAM Madde Bağımlılığı Stigma Ölçeğinin Faktör Yapısı

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
1. Böyle hastalarla çalışmak tatmin edicidir.	,535		
2. Sağlık sigortası böyle hastaları da kapsamalıdır.			,822
3. Böyle hastalara yardım etmek için yapabileceğimiz çok az şey var.	,465		
4. Böyle hastalara karşı özellikle şefkatli /merhametli hissediyorum.	,795		
5. Böyle hastalar beni rahatsız ediyor.	,716		
6. Böyle hastalar için acil durumlar için gece yarısı çağrılmak beni rahatsız etmez.			,396
7. Böyle hastalar için harcanan para bir kayıptır.			,785
8. Böyle hastalar benim için özellikle çalışması zor hastalardır.		,662	
9. Genellikle böyle hastaların daha iyi hissetmelerine yardımcı olacak bir şeyler bulabilirim.	,645		
10. Böyle hastalara fazladan zaman ayırmaktan keyif alıyorum.	,802		
11. Böyle hastalarla çalışmak tehlikelidir.		,834	

TARTIŞMA

Bu bulgular, Bağımlılık Tedavisi Stigma Ölçeği'nin bağımlılık tedavisini damgalamayı ölçmede yeterli bir araç olduğunu desteklemektedir. Örneklemini psikolog ve psikiyatristlerin oluşturduğu bu araştırmada ulaşılan toplam damgalama skorunun ortalamasının üzerinde olması, bağımlılık ile ilgili mevcut eğitim ve sağlık çalışmalarının yeniden düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir. Geleceğin hekimleri ve psikologları bağımlı bireylere daha faydalı hizmet verme, bireyi bilgilendirme ve yönlendirmesi için bağımlılık tedavisi hakkında doğru bilgiye sahip olmalıdır. Bu bağlamda uzmanların bilgilenebilmesi ve ön yargılarına yönelik programlar gerçekleştirilmelidir. Geliştirilen ölçeğin Türkiye'de yapılacak tutum araştırmalarında ve müdahale programlarında kullanılması ümit edilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Baldwin ML, Marcus SC, De Simone J. Job loss discrimination and former substance use disorders. *Drug Alcohol Depend* 2010; 110(1-2):1-7.
2. Barry CL, McGinty EE, Pescosolido BA, Goldman HH. Stigma, discrimination, treatment effectiveness, and policy: public views about drug addiction and mental illness. *Psychiatr Serv* 2014; 65(10):1269-72.
3. Brener L, Hippel VW. Measuring attitudes toward injecting drug users and people with Hepatitis C. *Subst Use Misuse* 2008; 43(3-4):295-302.
4. Brener L, Hippel VW, Kippax, S, Preacher KJ. The role of physician and nurse attitudes in the health care of injecting drug users. *Subst Use Misuse* 2010; 45(7-8):1007-1018.
5. Gilchrist G, Moskalewicz J, Slezakova S, Okruhlica L, Torrens M, Vajd R, Baldacchino A. Staff regard towards working with substance users: a European multi-centre study. *Addiction* 2011; 106:1114-1125.

BAĞIMLILIK TEDAVİSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Sayın cevaplayıcı aşağıda gruplar halinde cümleler verilmektedir. Öncelikle her gruptaki cümleleri dikkatle okuyarak, cümlelerde belirtilen durumlarla ilgili olarak size en uygun gelen ifadeyi daire içine alarak işaretleyiniz.

1. Böyle hastalarla çalışmak tatmin edicidir.

- Tamamen katılıyorum katılıyorum Kararsızım ama sanırım katılıyorum
 Kararsızım ama sanırım katılmıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

2. Sağlık sigortası böyle hastaları da kapsamalıdır.

- Tamamen katılıyorum katılıyorum Kararsızım ama sanırım katılıyorum
 Kararsızım ama sanırım katılmıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

3. Böyle hastalara yardım etmek için yapabileceğimiz çok az şey var.

- Tamamen katılıyorum katılıyorum Kararsızım ama sanırım katılıyorum
 Kararsızım ama sanırım katılmıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

4. Böyle hastalara karşı özellikle şefkatli /merhametli hissediyorum.

- Tamamen katılıyorum katılıyorum Kararsızım ama sanırım katılıyorum
 Kararsızım ama sanırım katılmıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

5. Böyle hastalar beni rahatsız ediyor.

- Tamamen katılıyorum katılıyorum Kararsızım ama sanırım katılıyorum
 Kararsızım ama sanırım katılmıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

6. Böyle hastalar için acil durumlar için gece yarısı çağrılmak beni rahatsız etmez.

- Tamamen katılıyorum katılıyorum Kararsızım ama sanırım katılıyorum
 Kararsızım ama sanırım katılmıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

7. Böyle hastalar için harcanan para bir kayıptır.

- Tamamen katılıyorum katılıyorum Kararsızım ama sanırım katılıyorum
 Kararsızım ama sanırım katılmıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

